

Bu kitabın her hakkı Arı Yayıncılık'a aittir. İçindeki şekil, yazı, resim ve grafiklerin yayınevinin izni olmaksızın, elektronik, mekanik, fotokopi ya da herhangi bir kayıt sistemi ile çoğaltılması, yayımlanması ve depolanması yasaktır.

5

Sosyal Bilgileri
artık
çok seviyorum.

Sosyal Bilgilerde
artık
sıkılmıyorum.

Sosyal Bilgiler
sorularını
artık
çözüyorum.

Artık daha fazla
Sosyal Bilgiler etkinliği
yapıyorum.

Sosyal Bilgilerden
artık
korkmuyorum.

Sosyal Bilgiler dersini
artık
ezberlemiyorum.

Artık
az yazarak çok soru
çözüyorum.

Sosyal Bilgiler dersinde
artık
eğleniyorum.

YAZAR

Erkan İSANMAZ - Şeymus YÜCE
Yavuz YILDIZ - Murat SAAT - Meltem KUŞ

GÖRSEL YÖNETMEN

İhsan SONDOĞAN

GRAFİK-TASARIM

Meltem YÜKSEL - Seren ÖNBAY

BASIM YERİ

İhlas Gazetecilik A.Ş. (0212 454 30 00)

ARI

Osmangazi Mah. Gazi Cad. No:1 Kıraç - Esenyurt/İSTANBUL
Tel: 0212 879 20 60 - Faks: 0212 879 20 70 - www.ariyayin.com
info@ariyayin.com -   /ariyayin

İSTİKLAL MARŞI

Korkma, sönmez bu şafaklarda yüzen al sancak
Sönmeden yurdumun üstünde tüten en son ocak.
O benim milletimin yıldızıdır parlayacak!
O benimdir, o benim milletimindir ancak!

Çatma, kurban olayım, çehreni ey nazlı hilal!
Kahraman ırkıma bir gül... ne bu şiddet, bu celâl?
Sana olmaz dökülen kanlarımız sonra helal.
Hakkıdır, Hakk'a tapan milletimin istiklal.

Ben ezelden beridir hür yaşadım, hür yaşarım;
Hangi çılgın bana zincir vuracakmış? Şaşarım!
Kükremiş sel gibiyim, bendimi çiğner, aşarım.
Yırtarım dağları, enginlere sığmam, taşarım.

Garbin âfâkını sarmışsa çelik zırhlı duvar.
Benim iman dolu göğsüm gibi serhaddim var.
Ulusun, korkma! Nasıl böyle bir imânı boğar,
'Medeniyet!' dediğin tek dişi kalmış canavar?

Arkadaş, yurduma alçakları uğratma sakın;
Siper et gövdeni, dursun bu hayâsızca akın.
Doğacaktır sana va'dettiği günler Hakk'ın,
Kim bilir, belki yarın, belki yarından da yakın.

Bastığın yerleri 'toprak' diyerek geçme, tanı!
Düşün altındaki binlerce kefensiz yatanı.
Sen şehid oğlusun, incitme, yazıktır, atanı.
Verme, dünyâları alsan da bu cennet vatanı.

Kim bu cennet vatanın uğruna olmaz ki feda?
Şühedâ fişkırarak toprağı sıksan, şühedâ!
Cânı, cânânı, bütün varımı alsın da Hudâ,
Etmesin tek vatanımdan beni dünyâda cüdâ.

Rûhumun senden İlahî, şudur ancak emeli:
Değmesin ma' bedimin göğsüne nâ-mahrem eli!
Bu ezanlar-ki şehâdetleri dinin temeli-
Ebedî yurdumun üstünde benim inlemeli.

O zaman vecd ile bin secde eder -varsa- taşım.
Her cerîhamdan, İlahî, boşanıp kanlı yaşım;
Fişkırır ruh-ı mücerred gibi yerden na'sım;
O zaman yükselerek arşa değer belki başım!

Dalgalar sen de şafaklar gibi ey şanlı hilâl!
Olsun artık dökülen kanlarımın hepsi helâl.
Ebediyyen sana yok, ırkıma yok izmihlâl;
Hakkıdır, hür yaşamış, bayrağımın hürriyet,
Hakkıdır, Hakk'a tapan milletimin istiklâl!

Mehmet Âkif ERSOY

İÇİNDEKİLER

1. ÖĞRENME ALANI: BİRLİKTE YAŞAMAK

Gruplar ve Roller	7
Kültürel Özelliklere Saygı ve Birlikte Yaşama Kültürü	11
Yardımlaşma ve Dayanışmanın Toplumsal Birlikteliğe Etkisi	16
1. Öğrenme Alanı Sözlüğü ve Etkinlikleri	20
1. Öğrenme Alanı Değerlendirme Testi ve Yazılı Sınava Hazırlık Soruları	25

2. ÖĞRENME ALANI: EVİMİZ DÜNYA

Yaşadığımız İlin Göreceli Konumu	37
Yaşadığımız İilde Doğal ve Beşerî Çevredeki Değişim	44
Yaşadığımız İilde Meydana Gelebilecek Afetlerin Etkileri	51
Ülkemize Komşu Devletler	61
2. Öğrenme Alanı Sözlüğü ve Etkinlikleri	68
2. Öğrenme Alanı Değerlendirme Testi ve Yazılı Sınava Hazırlık Soruları	73

3. ÖĞRENME ALANI: ORTAK MİRASIMIZ

Ortak Miras Ögeleri	85
Anadolu'nun İlk Yerleşim Yerlerinde Sosyal Hayat	91
Anadolu ve Mezopotamya Medeniyetleri	96
3. Öğrenme Alanı Sözlüğü ve Etkinlikleri	106
3. Öğrenme Alanı Değerlendirme Testi ve Yazılı Sınava Hazırlık Soruları	111

4. ÖĞRENME ALANI: YAŞAYAN DEMOKRASİMİZ

Demokrasi ve Cumhuriyetin Temel Nitelikleri	123
Etkin Vatandaşın Özellikleri	129
Temel Haklar, Sorumluluklar	133
Sorunlarımın Çözümünde Başvurabileceğim Kurumlar	138
4. Öğrenme Alanı Sözlüğü ve Etkinlikleri	144
4. Öğrenme Alanı Değerlendirme Testi ve Yazılı Sınava Hazırlık Soruları	149

5. ÖĞRENME ALANI: HAYATIMIZDAKİ EKONOMİ

Kaynakların Verimli Kullanımı	161
Bütçe Oluşturma	168
Yaşadığımız İildeki Ekonomik Faaliyetler	172
5. Öğrenme Alanı Sözlüğü ve Etkinlikleri	178
5. Öğrenme Alanı Değerlendirme Testi ve Yazılı Sınava Hazırlık Soruları	183

6. ÖĞRENME ALANI: TEKNOLOJİ VE SOSYAL BİLİMLER

Teknolojik Gelişmelerin Toplum Hayatına Etkileri	189
Teknolojik Ürünlerin Bilinçli Kullanımı	194
6. Öğrenme Alanı Sözlüğü ve Etkinlikleri	200
6. Öğrenme Alanı Değerlendirme Testi ve Yazılı Sınava Hazırlık Soruları	205

Cevap Anahtarı	207
----------------------	-----

KİTABIMIZDA NELER VAR?

Yaşadığımız İilde Doğal ve Beşeri Çevredeki Değişim

2

Çevremizdeki doğal ve beşeri değişimler, yaşadığımız ili birçok yönden etkiler.

Yaşadığımız yerde yaptığımız bu değişikliklerin olumlu taraflarını olabileceği gibi olumsuz taraflarını da bulunmaktadır.

ÖNCESİ

SONRASI

Gelecek nesillere daha temiz bir çevre bırakmak için su kaynaklarımızı, bitki örtüsünü ve yaşadığımız yerleri koruma konusunda çaba göstermeliyiz.

Doğal ve beşeri çevrede meydana gelen değişimlere örnek verir misiniz?

Dağları derlek tüneller yapmıyoruz.

İnsanların boş ve verimli arazileri ekerek tarlaya dönüştürmesi

Nehirlerin önünü kapatarak barajlar yapmıyoruz.

İhtiyaçlarımız için doğal kaynakları bazen olduğu gibi bazen de ihtiyacımıza göre değiştirerek kullanırız. Bu değişiklikler olumlu ya da olumsuz sonuçlar ortaya çıkarabilmektedir.

Yaşadığımız ile fabrika yaparsak ilimizde iş olanakları artar. İş arayan insanlar ilimize göç eder. Bu sayede nüfusun ihtiyacı olan okullar, hastaneler, yollar vb. yapılır. Ancak yapılan fabrika hava kirliliğine neden olabilir. Fazla insanın gelmesi trafik kalabalığına neden olabilir.

Yaşadığımız ildeki akarsuyun önüne bir baraj yaparsak kurak zamanlarda içme suyumuzu karşılayabiliriz. Ayrıca tarım arazilerinin ihtiyacı olan suyu karşılayabiliriz. Ancak yapılan baraj, doğanın dengesini bozabilir. Ayrıca çok yağmur yağduğunda sel ve taşkınlar da oluşabilir.

Notlar ve Düşünceler

Grid for notes and thoughts.

46 5. SINIF SOSYAL BİLGİLER DEFTERİM

CARI

Sosyal Bilgileri ÇOK Sevceksin!

Öğrenme çıktısına ait konu özetinin olduğu "Konu Anlatımı" bölümü.

Konudaki püf noktaların vurgulandığı "Aklınızda Bulunsun" bölümü.

Konuya ait öğrencinin kendi notlarını yazabileceği "Notlar ve Düşünceler" bölümü.

Anadolu'nun İlk Yerleşim Yerlerinde Sosyal Hayat

3

Kutucuklarda numaralandırılarak verilen olay, uygarlık ve kavramların numaralarını doğru bir şekilde aşağıdaki tarihe yerleştiriniz.

1 Göbeklitepe MÖ 10000	2 Catalhöyük MÖ 7500	3 Hz. İsa'nın Doğumu Milat
4 Haçlar MÖ 7000	5 İstanbul'un Fethi 1453	6 Çayönü MÖ 8200

Aşağıdaki eşleştirme tablosunda verilen bilgiler öncelikle hangi yerleşim merkezi ile ilgili ise numarasını aşağıdaki kutucuklara yazınız. Not: Bazı maddeleri birden fazla yerleşim yerine yazabilirsiniz.

EŞLEŞTİR

1. Sanlıurfa yakınlarında yaklaşık 12 bin yıl önce inşa edilmiştir.
2. Izgara planlı, taş döşemeli, hücre planlı ve geniş odalı yapılar, binalar inşa etmişlerdir.
3. Yapılan kazılarda arpa ve buğday gibi tahıllara rastlanılmıştır.
4. MÖ 3000'lerde bölgenin etrafı savunma duvarlarıyla çevrilmiştir.
5. Sokakları olmadığından evlerine çatıları üzerinden geçerek tahta merdivenlerle girmişlerdir.
6. Taşlara "T" şekli vererek tek parça hâlinde dikil taşlar yapmışlardır.
7. Sığır evcilleştirip balıklıkla uğraşmışlardır.
8. İnsanlar tarafından yerleşim yerlerinden uzakta dini amaçla kullanılmıştır.
9. Yapılarda malmeme olarak çoğunlukla kerpiç kullanılmıştır.
10. Beyaz boyalı, sıvalı duvarlara farklı renklerde resimler yapmışlardır.
11. Duvarlara rölyef (kabartma) hâlinde insan ve hayvan figürleri çizmışlardır.
12. Diyarbakır'daki kazılarda obsidiyen (doğal cam) ve bakır küçücek bulunmuştur.

Göbeklitepe	Çayönü	Catalhöyük	Haçlar

Sosyal Bilgileri ÇOK Sevceksin!

CARI

5. SINIF SOSYAL BİLGİLER DEFTERİM 95

Konuyu pekiştirip değerlendirme sağlayan "Etkinlikler" bölümü.

4. ÖĞRENME ALANI Kavramlar Sözlüğü

- Anayasa:** Bir devletin yönetim biçimini belirten, yasama, yürütme, yargı güçlerinin nasıl kullanılacağını gösteren, yurttaşların kamu haklarını bildiren temel yasa.
- Antidemokratik:** Demokratik düzenin ve hakların yerleşmesini engelleyen, demokrasiye aykırı olan.
- Aylık:** Doğru diye kabul edilmiş olana, ilkeye, kurala, alışılmışı uygun olmayan.
- ÇİMER:** Anayasa tarafından güvence altına alınan dilekçe ve bilgi edinme haklarının kullanımını kolaylaştırmak için oluşturulmuş dünyanın en büyük kamuoyu iletişim platformu.
- Cumhurbaşkanı:** Ulusun, egemenliği kendi elinde tuttuğu ve bunu belirli süreler için seçtiği milletvekilleri aracılığıyla kullandığı devlet yönetim biçimi.
- Çoğulculuk:** Toplumsal yaşamda her türlü düşüncenin, eğilimin, gerçekliğin var olmasını, eşitliği ve özgürlüğü savunan görüş.
- Çoğulculuk:** Belirli bir durumda sayı üstünlüğü.
- Demokrasi:** Siyasal denetimin doğrudan doğruya halkın ya da düzenli aralıklarla halkın özgürce seçtiği temsilcilerinin elinde bulunduğu, toplumsal ve ekonomik durumu ne olursa olsun tüm yurttaşların eşit sayıldığı yönetim biçimi.
- Demokratik:** Demokrasiye uygun olan.
- Dilekçe:** Bir isteği belirtmek, bir konuda talepte bulunmak, herhangi bir konuda bilgi vermek ya da şikâyetle bulunmak için resmi veya özel kurum ve kuruluşlara, gerçek ve tüzel kişilere yazılan imzalı başvuru.
- Eşitlik:** Yasalar karşısında ve siyasal, toplumsal haklar bakımından yurttaşlar arasında hiçbir ayırım bulunmaması durumu.
- Etkin Vatandaş:** Haklarını ve sorumluluklarını bilen, haklarını yasal yollarla arayan, sorumluluklarını yerine getiren birey.
- Halk:** Adaletin, hukukun gerektirdiği veya birine ayırdığı şey, kazanç.
- Hür:** Özgür biçimde.
- İhâl:** Yasa ve düzene uymama.
- Kamuoyu:** Bir konu üzerinde halkın genel düşüncesi.
- Katılımcılık:** Katılımcı olma durumu.
- Kent Konseyi:** Bir kentin yerel yönetimine yurttaşların katılımını teşvik eden, belediye meclisine kent kararı olabilecek önerge verme hak ve yetkisine sahip, demokratik bir üst sivil toplum oluşumu.
- Milletvekili:** Halk oylamasıyla seçilen, parlamento üyeliği olan ve kendisine yasama dokunulmazlığı verilen kişi.
- Millî Egemenlik:** Yönetme yetkisinin millete ait olması, halkın yönetime katılabilmesi.
- Miting:** Bir olaya dikkati çekmek, bir durumu protesto etmek, bir konuyu dile getirmek gibi bir gösteri amacıyla düzenlenmiş, herkesin katılabileceği açık hava toplantısı.
- Muhtar:** Köy veya mahalle tüzel kişiliğinde, yönetimin başında bulunan kişi.

Her öğrenme alanının sonunda o öğrenme alanındaki konularla ilgili kavramları belirten "Öğrenme Alanı Kavramlar Sözlüğü" bölümü.

Etkinlikler

5

Eşleştirme

Aşağıda bazı kavramlar ve bu kavramların tanımlarını verdimiz. Kutucuklarda yazan bilgilere bakarak bu tanımların öncelikle hangi kavram ile ilgili olduğunu doğru bir şekilde eşleştiriniz.

Sıfır Atık 1	a Gelimizi ve giderimizi doğru anlama ve akıllca kullanma becerisidir.
İhtiyaç 2	b Ülkemizin girişimleriyle Birleşmiş Milletler tarafından Uluslararası Sıfır Atık Günü ilan edilen gündür.
İstek 3	c Yaşamımızı sağlıklı ve daha iyi bir şekilde sürdürmek için kişilikle karşılamak zorunda olduğumuz ürün ve hizmetlerdir.
30 Mart 4	d İsrailden kaçınmayı ve atığın önlenmesini, azaltılmasını, yeniden kullanılmasını ve geri dönüştürülmesini savunan bir projedir.
Finansal okuryazarlık 5	e Hayatımızı sürdürmek için ihtiyaç duyduğumuz ancak elde edip ulaştığımız zaman mutlu olduğumuz ürün ve hizmetlerdir.

B Ben Kimim? Ben Neyim?

- 1 Tarım, sanayi, ormancılık ve hayvancılık gibi ekonomik faaliyetlerin kaynağıym.
- 2 Turizm, balıkçılık, hidroelektrik enerji gibi ekonomik faaliyetlerin kaynağıym.
- 3 Kâğıt, kereste ve mobilya sanayisi gibi ekonomik faaliyetlerin kaynağıym.
- 4 Petrokimya, termik santral gibi ekonomik faaliyetlerin kaynağıym.
- 5 Oluşumunda insanların etkisi olmayan, doğada var olan zenginliklerin adiyim.

C Doğru - Yanlış

- 1 Doğal kaynakların sürdürülebilir kullanımını için atık yönetimi ve geri dönüşüm oldukça önemlidir.
- 2 Petrol, doğal gaz, kömür gibi maddelerin yenilenebilen doğal kaynaklar arasındadır.
- 3 İyi bir bütçe için gelir ve giderlerimizi doğru planlamalı ve buna göre alışveriş yapmalıyız.
- 4 Tasarruflu olarak aile ve ülke ekonomisine katkı sağlar, birikimlerimizi ve doğal kaynaklarımızı koruruz.
- 5 Bir ürünün istek mi yoksa ihtiyaç mı olduğunu ayırt etmek için ürünü 10 saniye içinde almamız.

Sosyal Bilgileri ÇOK Sevceksin!

CARI

5. SINIF SOSYAL BİLGİLER DEFTERİM 181

Her öğrenme alanı sonunda tüm konuları pekiştirmek için "Etkinlikler", "Öğrenme Alanı Değerlendirme Testi", "Yazılı Sınav Hazırlık Soruları" bölümü.

ÖĞRENME ÇIKTISI KONTROL LİSTEM

	KODU	ÖĞRENME ÇIKTISI	SAYFA	😊	☹️
1. ÖĞRENME ALANI	SB.5.1.1	Dâhil olduğu gruplar ve bu gruplardaki rolleri arasındaki ilişkileri çözümleyebilme	7-10 Arası		
	SB.5.1.2	Kültürel özelliklere saygı duymanın birlikte yaşamaya etkisini yorumlayabilme	11-15 Arası		
	SB.5.1.3	Toplumsal birliği sürdürmeye yönelik yardımlaşma ve dayanışma faaliyetlerine katkı sağlayabilme	16-19 Arası		
2. ÖĞRENME ALANI	SB.5.2.1	Yaşadığı ilin göreceli konum özelliklerini belirleyebilme	37-43 Arası		
	SB.5.2.2	Yaşadığı ilde doğal ve beşerî çevredeki değişimi neden ve sonuçlarıyla yorumlayabilme	44-50 Arası		
	SB.5.2.3	Yaşadığı ilde meydana gelebilecek afetlerin etkilerini azaltmaya yönelik farkındalık etkinlikleri düzenleyebilme	51-60 Arası		
	SB.5.2.4	Ülkemize komşu devletler hakkında bilgi toplayabilme	61-67 Arası		
3. ÖĞRENME ALANI	SB.5.3.1	Yaşadığı ildeki ortak miras öğelerine ilişkin oluşturduğu ürünü paylaşabilme	85-90 Arası		
	SB.5.3.2	Anadolu'da ilk yerleşimleri kuran toplumların sosyal hayatlarına yönelik bakış açısı geliştirebilme	91-95 Arası		
	SB.5.3.3	Mezopotamya ve Anadolu medeniyetlerinin ortak mirasa katkılarını karşılaştırabilme	96-105 Arası		
4. ÖĞRENME ALANI	SB.5.4.1	Demokrasi ve cumhuriyet kavramları arasındaki ilişkiyi çözümleyebilme	123-128 Arası		
	SB.5.4.2	Toplum düzenine etkisi bakımından etkin vatandaş olmanın önemine yönelik çıkarımda bulunabilme	129-132 Arası		
	SB.5.4.3	Temel insan hak ve sorumluluklarının önemini sorgulayabilme	133-137 Arası		
	SB.5.4.4	Bir ihtiyaç hâlinde veya sorun karşısında başvuru yapılabilecek kurumlar hakkında bilgi toplayabilme	138-143 Arası		
5. ÖĞRENME ALANI	SB.5.5.1	Kaynakları verimli kullanmanın doğa ve insanlar üzerindeki etkisini yorumlayabilme	161-167 Arası		
	SB.5.5.2	İhtiyaç ve isteklerini karşılamak için gerekli bütçeyi planlayabilme	168-171 Arası		
	SB.5.5.3	Yaşadığı ildeki ekonomik faaliyetleri özetleyebilme	172-177 Arası		
6. ÖĞRENME ALANI	SB.5.6.1	Teknolojik gelişmelerin toplum hayatına etkilerini tartışabilme	189-193 Arası		
	SB.5.6.2	Teknolojik ürünlerin bilinçli kullanımının önemine ilişkin ürün oluşturabilme	194-199 Arası		

BİRLİKTE YAŞAMAK

ÖĞRENME ÇIKTILARI

- Dâhil olduğu gruplar ve bu gruplardaki rolleri arasındaki ilişkileri çözümleyebilme
- Kültürel özelliklere saygı duymanın birlikte yaşamaya etkisini yorumlayabilme
- Toplumsal birliği sürdürmeye yönelik yardımlaşma ve dayanışma faaliyetlerine katkı sağlayabilme

Notlarım...

Gruplar ve Roller

Grup: Görüşleri, çıkarları bir olan kişiler bütünü, ekip.

Toplum içinde ortak hedef ve değerleri olan insanlar grupları oluştururlar. Aile veya okul gruplara örnek olarak gösterilebilir. İçinde yer aldığımız gruplarda bazı rollere sahip oluruz.

Rol: Bir işte bir kimsenin üstüne düşen göreve denir.

Rol, bir işte bir kimsenin üzerine düşen görev olarak tanımlanabilir.

İnsanların üyesi olduğu **gruplarda** belirli rolleri vardır.

Örneğin, aile içinde çocuk, okulda öğrenci, sınıfta sınıf başkanı, spor takımında oyuncu rolünü üstlenebiliriz.

Rollerimiz, içinde bulunduğumuz gruba göre değişebilir veya çeşitlilik gösterebilir.

Rollerimizin bir kısmına doğuştan sahip olabiliriz.

Örneğin, evlat ya da kardeş olma rolümüz biyolojik özelliklerimizden kaynaklanır. Bu rollerimiz herhangi bir ilgi ve yetenek gerektirmez ve bunları seçme imkânımız yoktur.

Bazı rollerimizi ise isteyerek, çalışarak, başarı göstererek sonradan elde edebiliriz.

Örnek: Sınıf başkanı olmak, takım kaptanı olmak gibi.

1

Her birey doğduğu andan itibaren toplum içinde belli bir role sahip olmaktadır.

2

Bu roller ailede, okulda, arkadaş ortamında kısacası sosyal ortamda kişilere çeşitli hak ve sorumluluklar yüklemektedir.

3

Bireyler aynı anda ya da farklı zamanlarda rollerine uygun haklarını kullanabilir. Ayrıca rollerin sorumluluklarını yerine getirmelidir.

4

Toplum içinde bir kişi aynı anda farklı rollere sahip olabilir.

Notlar ve Düşünceler

Bazen tek bir grup içinde farklı roller de üstlenebiliriz.

Örnek: 12 yaşındaki İdil; aile içinde evlat, kardeş, abla ve torun gibi roller üstlenebilir.

Gruplar ve Roller

Kişilerin rolleri doğdukları andan başlayarak yaşamları boyunca içinde buldukları sosyal ortama ve zamana bağlı olarak değişebilmektedir.

Bazı roller hayatımız boyunca bizimle iken bazıları ise durumdan duruma, zamandan zamana değişebilir.

İçinde yer aldığımız gruplara ve üstlendiğimiz rollere göre çeşitli haklarımız ve sorumluluklarımız vardır.

Sorumluluk: Kişinin kendi davranışlarını veya kendi yetki alanına giren herhangi bir olayın sonuçlarını üstlenmesidir.

Hukuk düzeninin kişilere tanıdığı yetkiye **hak** denir. Toplumda ve gruplarda bize sağlanan haklarımızı bilmemiz oldukça önemlidir.

İnsanlar doğduğu andan itibaren bir grubun üyesidir. Ailemiz, içinde yer aldığımız ilk gruptur. İçinde yer aldığımız gruplarda her grup üyesinin rolleri, hakları ve sorumlulukları vardır.

Grubun Adı	Rol	Sorumluluk
Aile	Evlat, çocuk	Odasını temiz tutmak
Sınıf	Öğrenci	Öğretmenini dinlemek
Futbol takımı	Kaleci	Takım oyununa katkı sağlamak
Tiyatro ekibi	Oyuncu	Metinleri ezberlemek

Notlar ve Düşünceler

A grid area for taking notes and thoughts, with a vertical line on the left side for writing.

Gruplar ve Roller

A Yılmaz ailesinin bireylerini gösteren aşağıdaki fotoğrafa bakarak her birinin aile içinde hangi rollere sahip olduklarını kutucuklara yazınız.

▶ .....
▶ .....
▶ .....
▶ .....

▶ .....
▶ .....
▶ .....
▶ .....

▶ .....
▶ .....
▶ .....

▶ .....
▶ .....
▶ .....

▶ .....
▶ .....
▶ .....

▶ .....
▶ .....
▶ .....

B Aşağıda verilen ifadeleri doğru ya da yanlış olarak değerlendiriniz

1

İnsanlar doğduğu andan vefat edecekleri zamana kadar farklı roller üstlenirler.

2

Birden çok grupta yer aldığımız için aynı anda birden fazla role de sahip olabiliriz.

3

Bireyler aynı sosyal gruplar içinde aynı rolleri üstlenmek zorundadır.

4

Aynı sosyal ortamda bulunan kişilerin rolleri her zaman aynıdır.

5

Rollerimiz bize haklar verebileceği gibi sorumluluklar da yükleyebilir.

Gruplar ve Roller

C Aşağıdaki tabloya ailede, okulda ve sokakta üstlenebileceğiniz rollerinizden bazıları yazınız.

Ailedeki Bazı Rollerimiz	Okuldaki Bazı Rollerimiz	Sokaktaki Bazı Rollerimiz
1	1	1
2	2	2
3	3	3
4	4	4
5	5	5
6	6	6

D Tablodaki bilgilere bakarak neredeki hak ve sorumluluğumuz olduğunu işaretleyiniz.
Not: Birden fazla işaretleme yapabilirsiniz.

No	Bilgi	Ailedeki		Okuldaki	
		Sorumluluğum	Hakkım	Sorumluluğum	Hakkım
1	Sınıf kurallarına uymak				
2	Kendisine ait bir odaya sahip olmak				
3	Sınıf başkanlığı seçiminde oy kullanmak				
4	Derse zamanında gelmek				
5	Suyu tasarruflu kullanmak				
6	Güvenli bir ortamda eğitim görmek				
7	Sınıf başkanı seçiminde aday olmak				
8	Güvenli bir aile ortamında yaşamak				
9	Mutfak işlerinde yardımcı olmak				
10	Yerlere çöp atmamak				
11	Işıkları gereksiz yere yakmamak				
12	Odasına alınacak eşyaları seçmek				

Kültürel Özelliklere Saygı ve Birlikte Yaşama Kültürü

■ Kültür

Bir milletin tarih boyunca meydana getirdiği maddi ve manevi değerler bütününe **kültür** denir.

Toplum içinde birlik, beraberlik ve dayanışmanın oluşmasında kültürün önemli bir yeri vardır. Kültür, bir toplumu millet yapan ve diğer milletlerden ayıran önemli bir unsurdur.

Toplumsal Birlikteliği Artıran Bazı Kültürel Unsurlarımız

- ✓ Dilimiz
- ✓ Dinimiz
- ✓ Tarihimiz
- ✓ Gelenek ve göreneklerimiz
- ✓ Düğünlerimiz
- ✓ Oyunlarımız

Kültürel Özelliklere Saygı Duyulan Yerlerde;

Paylaşma ve bütünleşme ortamı oluşur.

İnsanların birbirine saygı duyduğu bir ortam oluşturur.

Mutlu ve huzurlu bir toplum yapısı gelişir.

Toplumsal dayanışma, birlik ve beraberlik gelişir.

Toplumda hoşgörü ve empati gelişir.

Toplumsal maneviyat kuvvetlenir.

Notlar ve Düşünceler

Empati: Bir insanın kendisini karşı taraftaki kişinin yerine koyarak onun duygu ve düşüncelerini onun gözüyle anlayabilmesi veya hissedebilmesidir. Kısaca "duygudaşlık"tır.

Farklı kültürlerle saygı duymak, **birlikte yaşama kültürünü** ortaya çıkarır. Farklı kültürlerden gelen insanların bir arada yaşadığı toplumlarda, hoşgörü, anlayış ve iş birliği temelinde oluşan bir kültür ortaya çıkar. Birlikte yaşama kültürü, insanların farklı inançlara, geleneklere, dillere ve yaşam tarzlarına saygı göstermelerini teşvik eder.

Birlikte yaşama kültürü, toplumun çeşitliliğini zenginleştirir ve insanlar arasında daha sağlam bir dayanışma oluşturur. Bu değerler, insanların birbirlerini anlamlarını ve bir arada yaşamalarını kolaylaştırır.

Kültürel Özelliklere Saygı ve Birlikte Yaşama Kültürü

Kültürel mirasımızı tanımak ve bunların gelecek nesillere aktarılmasını sağlamak oldukça önemlidir.

Özgür

- Merhaba, Türkiye’de yaşıyorum. Özel günlerimizde cepken ve şalvar kıyafeti ile sarık benzeri bir başlıkla halk oyunu oynarız.
- Ebru, dokumacılık, çinicilik, bakırcılık, kalaycılık önemli el sanatlarımız arasında yer alır.
- Saz, zurna, davul vb. müzik aletlerimiz vardır.
- Baklava, kebab, mantı ve çiğ köfte geleneksel lezzetlerimizdendir.
- Bayramlarda akrabalarımızı ziyaret eder. Misafir ağırlamayı çok severiz.

“23 Nisan Ulusal Egemenlik ve Çocuk Bayramı” Atatürk tarafından çocuklara armağan edilmiştir. Günümüzde 23 Nisan şenliklerine yabancı ülkelerden birçok çocuk misafir olarak katılmaktadır.

Anna

- Merhaba, Rusya’da yaşıyorum. Kadınlar uzun ve kalın askılı elbise olan sarafan giyerler.
- Maslenitsa, kültürümüze ait çok eski bir bayramdır. Sizin ülkenizdeki Nevruz Bayramı’na benzetebilirsiniz.
- Düğünlerde damat, kız tarafına bahşiş dağıtır.
- Gusli ve balalaika önemli müzik aletlerimiz arasında yer alır.
- Çehov, Tolstoy, Dostoyevski gibi dünyaca ünlü edebiyatçılar ülkemizde yaşamıştır.

Mert

- Merhaba, KKTC’de yaşıyorum.
- Özel günlerde mendille oynanan sirto adlı halk oyunumuzu oynarız. Darbuka, zurna ve ud kullandığımız müzik aletleridir.
- Bindallı ve gömlek üstüne giyilen işlemeli cepken yerel kıyafetlerimiz arasında yer alır.
- Kızartılmış hellim peyniri en ünlü yiyeceklerimiz arasında yer alır.
- Ramazan ve Kurban Bayramlarında akrabaları ziyaret eder, ellerini öperiz.

Türkiye, Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti ile aynı tarihi ve kültürel bağlara sahiptir. Bundan dolayı el sanatlarımız, yiyeceklerimiz, kıyafetlerimiz, halk oyunlarımız, bayramlarımız, gelenek ve göreneklerimiz birbirine çok benzemektedir.

Notlar ve Düşünceler

Kültürel Özelliklere Saygı ve Birlikte Yaşama Kültürü

- Merhaba, Japonya'da yaşıyorum.
- Kimono önemli yerel kıyafetlerimizdendir.
- Sumo güreşi, karate, judo gibi dövüş sporları ülkemizden tüm dünyaya yayılmıştır.
- İnce dilimlenmiş çiğ balıktan yapılan suşi mutfağımızın önemli lezzetlerindendir.
- Üç, beş ve yedi yaşlarına ulaşan çocuklar için Yedi-Beş-Üç Festivali yapılır.
- Koto, şamisen ve biwa önemli müzik aletlerimiz arasında yer alır.

Yuka

Dünya üzerindeki ülkeler incelendiğinde bu ülkelerin kültürlerinde ve yaşayış biçimlerinde benzerlikler olabileceği gibi farklılıklar da görülebilmektedir.

- Merhaba, İtalya'da yaşıyorum.
- Pizza, makarna ve lazanya mutfağımızın önemli lezzetlerindendir.
- Opera, ülkemizin önemli sanatsal faaliyetlerindendir.
- Sularla çevrili olan Venedik şehri ve eğikliği ile meşhur olan Pisa Kulesi ülkemizde yer almaktadır.
- Leonardo da Vinci, Mikelanj, Rafael ülkemizin adını yurt dışına taşıyan ünlü sanatçılardır.

Lorenzo

Değişik kültürlerde selamlaşmaya farklı örnekler:

Türk kültüründe; sarılma, el öpme, el sıkma, başı hafif öne eğme ile selamlaşılır.

Filipin kültüründe; 'Mano' adını verdikleri bir selamlaşma ile kendinden büyük kişilerin elini alıp alnına koyarak selamlaşılır.

Japon kültüründe; birbirlerine hafifçe boyun eğerek selam verirler.

Hindistan kültüründe; eller kaldırılıp avuç içleri birleştirilerek 'Namaste' kelimesi söylenerek selamlaşılır.

Yeni Zelanda kültüründe; iki kişi burnunu ve alnını birbirine bastırarak 'Hongi' denilen bir yöntem ile selamlaşır.

- Merhaba, Türkmenistan'da yaşıyorum.
- Ülkemizde erkekler başlarına telpek adı verilen bir başlık takar. Kadınlar ise kırmızı ve yeşil renkli kürte adı verilen kıyafetler giyer.
- Okçuluk, cirit atma, ata binme ve güreş geleneksel spor dallarımızdandır.
- Saz müziğimizin vazgeçilmez bir parçasıdır.
- Halı dokumacılığı önemli el sanatlarımızdandır.
- Türkmen pilavı ve fitçi, mutfağımızın önemli lezzetleri arasında yer alır.

Begül

Notlar ve Düşünceler

Göç, turizm, eğitim gibi nedenlerle insanlar başka ülkelere giderek o ülkeye kendi kültürünü götürebileceği gibi o ülkenin kültüründen de etkilenebilir. Buna **kültürel etki-leşim** denir.

Kültürel Özelliklere Saygı ve Birlikte Yaşama Kültürü

1

A Aşağıdaki cümlelerin öncelikli olarak kültürümüzün hangi alanı ile ilgili olduğunu bulunuz ve öğrencilerin isimlerini ilgili kutucuklara yazınız.

Berrak

Bindallı, cepken, mintan gibi giyecekler giymemiz.

Ebru, çinicilik, hat, oymacılık gibi el işi eserler yapmamız.

Poyraz

Eda

Kahvaltıda kuymak, mıhlama, katmer yememiz.

Sultan Ahmet Camii, Sultan Hanı gibi yapılar yapmamız.

Çınar

Derin

Cura, kemeççe, kaval gibi araçlara sahip olmamız.

Hıdırellez ve Nevruz'da etkinlikler yaparak eğlenmemiz.

Akif

Sanat	Yemek	Kıyafet	Kutlama	Müzik	Mimari

B Aşağıda verilen ifadeleri doğru ya da yanlış olarak değerlendiriniz

- 1** Kültürün toplum içinde birlik ve beraberliği sağlamada önemli bir yeri vardır.
- 2** Körebe, Türk kültürünü yansıtan geleneksel çocuk oyunlarından.
- 3** KKTC'nin kültürü yalnızca kendi ülkesinde görülen unsurlardan oluşmaktadır.
- 4** Ülkeler arasındaki ön yargıları ortadan kaldırmanın yegane yolu ortak kültürü kaldırmaktır.
- 5** Türk misafirperverliği gereği ülkemize gelen misafirleri ayırım yapmadan saygıyla karşılarız.

Kültürel Özelliklere Saygı ve Birlikte Yaşama Kültürü

Aşağıda hem Türk kültürüne hem de diğer kültürlerle ait bazı öğeler verilmiştir. Verilen öğelerin kültürümüze ait olup olmadıklarını ve hangi kültürel tür ile ilgili olduklarını işaretleyiniz.

No	Örnek kültür unsuru	Kültürümüze		Sanat	Müzik	Kıyafet	Kutlama	Yiyecek
		Ait	Değil					
1	Çini							
2	Ebru							
3	Kimono							
4	Nevruz							
5	Koto							
6	Lazanya							
7	Gusli							
8	Bindallı							
9	Tako							
10	Keşkek							
11	Sarafan							
12	Hıdırellez							

Aşağıdaki örneklere bakarak yaşanan durumun birlikte yaşama ve kültürel özelliklere saygı açısından birey ve toplumları olumlu mu yoksa olumsuz mu etkilediğini işaretleyiniz.

1

Avrupa Futbol Şampiyonası'nda Türk taraftarları ile rakip taraftarların birlikte maç izlemesi

2

Almanya'ya göç eden Türk vatandaşlarının götürdüğü dönerin Almanlar tarafından çok sevilmesi

3

Başka şehirden gelen bir çocuğun lehçesinin diğer çocuklar tarafından komik bulunarak alay edilmesi

4

Tayland'a giden Türk vatandaşlarının açtığı Türk restoranının yerel halk tarafından beğenilmesi

5

Ülkesindeki iç karışıklıklardan kaçıp Türkiye'ye sığınan ailelerin, çocuklarına Türkçe eğitim aldırması

6

Amerika'ya çalışmak için giden bir işçinin çalıştığı yerde ibadet etmesine izin verilmemesi

Yardımlaşma ve Dayanışmanın Toplumsal Birlikteliğe Etkisi

Toplumsal yardımlaşma ve dayanışma faaliyetleri, ülkemizde hem kamu kurumları hem de sivil toplum kuruluşları tarafından gerçekleştirilmektedir.

Kamu kurumları ve sivil toplum kuruluşları, yoksulluğun azaltılmasında ve yaşam şartlarının iyileştirilmesinde önemli bir rol oynar. Bu çalışmalar, toplumsal sorunların azaltılmasına katkı sağlar ve toplumsal birliği güçlendirir.

Türk toplumu, zorluklarla karşılaştığında birbirine destek olmayı ve dayanışmayı önemser. İyi günlerde bir araya gelerek sevinçleri paylaşırken, kötü günlerde ise birlikte hareket ederek hüznü hafifletir. Bu değerler, komşuluk ilişkilerinden aile bağlarına kadar geniş bir yelpazede kendini gösterir ve toplumsal birliği güçlendirir.

İmece, kırsal kesimlerde köyün zorunlu ve isteğe bağlı işlerinin köylülerce eşit şartlarda emek birliğiyle gerçekleştirilmesidir. İmece, yardımlaşma ve dayanışmanın güzel örneklerindedir.

Yardımlaşma: İnsanların birbirine destek olması, karşılıklı bağlanması ve ortak çıkarlar konusunda dayanışma içinde olması anlamına gelir.

Dayanışma: Toplumun kurum ve kuruluşları ile ortak değerlerde birleşmesi, yardımlaşması ve birlikte hareket etmesi anlamına gelir.

Toplumsal Birliktelik: Toplumun bireyleri arasında dayanışma, iş birliği ve birlikte hareket etme durumunu ifade eder.

Türk toplumunun önemli özelliklerinden biri, yardımlaşma ve dayanışmaya önem vermesidir. İyi ve kötü günlerde bir arada hareket etmek, sevinçleri paylaşarak çoğaltmak ve hüznü omuz omuza vererek azaltmak milletimizin dayanışma ruhunu yansıtır.

Yardımlaşma ve Dayanışmanın Toplumsal Birlikteliğe Etkisi

- 1 Toplumda insanlar arasındaki bağlar güçlenir ve güven artar.
- 2 Yardımlaşma, ekonomik ve sosyal dengenin korunmasına katkı sağlar.
- 3 Dayanışma, toplumsal sorunların çözümünde önemli bir rol oynar.
- 4 İnsanlar bir araya gelerek toplumsal sorunlara ortak çözümler üretir.
- 5 Yardımlaşma ve dayanışma, kriz anında toplumun dayanıklılığını artırır.
- 6 Afet gibi durumlarda birlikte hareket etmek toplumu güçlendirir.
- 7 Farklı kültürlerin bir arada yaşadığı toplumlarda kültürel zenginliği artırır.
- 8 Toplumdaki etkileşim, farklı gelenek ve değerleri paylaşmayı sağlar.

Notlar ve Düşünceler

Yardımlaşma ve Dayanışmanın Toplumsal Birlikteliğe Etkisi

Yardımlaşma ve Dayanışmaya Örnekler

Zimem Defteri

Osmanlı'nın en güzel dayanışma örneklerinden biridir. Ramazan ayında zenginler, tanımadıkları insanların borçlarını öder; borcu olan borcunu kimin ödediğini, borcu ödeyen de kimin borcunu ödediğini bilmezdi. Bu gelenek, yardımlaşma ve dayanışma ruhunu yansıtır.

Sadaka Taşları

Osmanlı'da meydanlara, cami ve çeşme yanlarına sadaka taşları konurdu. İhtiyaç sahiplerine yardım etmek isteyenler bu taşın üstüne para bırakır, ihtiyacı olanlar da kimseye görünmeden ihtiyacı kadar parayı alırdı. Bu gelenek, yardımlaşma ve dayanışmaya güzel bir örnektir.

Askıda Ekmek

Osmanlı'dan günümüze uzanan ve ihtiyaç sahiplerine ücretsiz ekmek sağlayan bir yardımlaşma uygulamasıdır. Durumu olmayan kişiler, başkalarının bıraktığı ekmeği görünmez bir hayır zinciriyle alabilir. Bu gelenek, yardımlaşma ve dayanışmaya güzel bir örnektir.

Tekalif-i Milliye Emirleri

Millî Mücadele'de, Mustafa Kemal bu emirleri yayımladı. Bu emirlerle ordunun giyecek, yiyecek ve cephaneye gibi ihtiyaçları karşılanmak istendi. Türk milleti, tüm yokluğa rağmen vatanını düşmandan kurtarmak için varını yoğunu ortaya koyup ordusuna yardım etti.

Türk Kızılay Kıyafet Dönüşüm Kutusu

Türk Kızılay ve belediyelerin başlattığı "Kıyafet Dönüşüm Projesi" ile eskiyen kıyafetler vatandaşlar tarafından bu kutulara atılır. Bu ürünlerin geri dönüşümünden elde edilen gelir barınma, gıda, giyim ve eğitim desteği gibi faaliyetlere kaynak oluşturmaktadır.

Tarihimizde ve günümüzde yardımlaşma ve dayanışmaya örnekler yalnızca yandaki uygulamalarla sınırlı değildir.

Türk halkı, toplumsal birlikteliğe büyük önem vermiştir, her zaman yardımlaşma ve dayanışma içinde olmuştur. Bu durum, asrın felaketi olarak adlandırılan 6 Şubat 2023 tarihinde Kahramanmaraş merkezli olan ve Hatay, Şanlıurfa, Diyarbakır, Adana, Adıyaman, Osmaniye, Gaziantep, Kilis, Malatya ve Elazığ illerimizde oldukça etkili olan depremde de açıkça görülmüştür. Devlet ve millet, el ele vererek depremzedelerin yaralarını sarmaya çalışmış, maddi ve manevi yardımlarla depremzedelere destek olmuştur.

Notlar ve Düşünceler

Yardımlaşma ve Dayanışmanın Toplumsal Birlikteliğe Etkisi

A Aşağıda verilen konuşmalardaki durumlara bakarak toplumsal yardımlaşma ve dayanışmaya örnek olan uygulamaları işaretleyiniz.

Depremden sonra depremzedelere yiyecek yardımının yapılması

1).....

Öğretmen tarafından verilen proje ödevinin zamanında yapılması

2).....

Ramazan ayında veresiye defterlerinin birileri tarafından satın alınması

3).....

Atletizm yarışmasına katılan ve birinci olan kişiye ödül verilmesi

4).....

Bakıma muhtaç yaşlıların ev temizliği işlerinin belediye tarafından yapılması

5).....

Türk Kızılayın başlattığı kan bağışi kampanyasına katılım sağlanması

6).....

Belli bir miktar üzerinde alışveriş yapanlara taksit imkânı sunulması

7).....

Maddi durumu kötü olanların almaları için askıda ekmek bırakılması

8).....

B Aşağıda verilen ifadeleri doğru ya da yanlış olarak değerlendiriniz.

1 Öğrenciler hazırladıkları sosyal sorumluluk projeleri ile topluma karşı sorumluluklarını yerine getirebilirler.

2 Yardımlaşma ve dayanışma faaliyetlerinin çokça görüldüğü toplumlarda toplumsal birlik daha güçlü olur.

3 Ülkemizde toplumsal yardımlaşma faaliyetlerine yönelik çalışmalar, yalnızca kamu kurum ve kuruluşlarınca yapılır.

4 Toplumsal birliği sürdürmek için Teklif-i Millîye Emirleri günümüzde de hâlen devam eden bir uygulamadır.

5 Tarihimizde maddi durumu iyi olmayanlara yardım edildiğinin kanıtı olarak zimem defteri ve sadaka taşları gösterilebilir.

Yardımlaşma ve Dayanışmanın Toplumsal Birlikteliğe Etkisi

C Aşağıda yardımlaşma ve dayanışmaya örnek bir sosyal sorumluluk projesi verilmiştir. Verilen örnekteki metinler 5N 1K tekniğindeki hangi kavram ile ilgili ise üstündeki boşluklara yazınız.

Yardımlaşma ve Dayanışmaya Örnek Sosyal Sorumluluk Projesi

1

Türk toplumu olarak depremzede ve diğer afetzedelere yardım etme sorumluluğumuz var. Bundan dolayı bu görevi severek üstlendik.

2

5-A sınıfı öğrencileri olarak okul idaresi tarafından yapılması planlanan bu sosyal sorumluluk projesini gönüllü olarak üstlendik.

3

Projemizi okul çıkışındaki zamanlarda arkadaşlarımızla toplanarak yaptık. Planımıza göre bir ay içinde yardımları göndereceğiz.

4

Genellikle kent kütüphanesini kullandık. Gelecek yardımlar için de belediyeye ait olan spor salonunu kullanmaya karar verdik.

5

Sınıf olarak öncelikle görev paylaşımı yaptık ve depremezdelere yapılması gereken yardımlarla ilgili ihtiyaç listemizi belirledik.

6

Okul müdürlüğü tarafından 6 Şubat 2023'te gerçekleşen asrın felaketi ile ilgili sosyal sorumluluk projesi yapılması kararlaştırıldı.

Ne

Nasıl

Neden

Nerede

Ne Zaman

Kim

D Aşağıda verilen örnekleri yardımlaşma, dayanışma ve toplumsal birlikteliğe katkı açısından olumlu ya da olumsuz olarak değerlendiriniz.

No	Örnekler	Olumlu	Olumsuz
1	Veresiye defterlerindeki borçların hayırseverler tarafından ödenmesi		
2	Sınıfta yapılan etkinliklerde yalnızca belli kimselerin gözetilmesi		
3	Yoksullara yardım amaçlı olarak sivil toplum kuruluşlarının kurulması		
4	Cenazesi olan komşu ve akrabalarımıza taziye ziyaretine gidilmesi		
5	Yardım yapılırken yabancı kültürdeki milletlerden insanların göz ardı edilmesi		
6	Afetlerde fiyatların fahiş olarak artması için stokçuluk yapılması		
7	Mahalleye yeni taşınan aile hakkında ön yargılı davranılması		
8	Türk Kızılayın başlattığı kan bağışi kampanyasına katılım sağlanması		
9	Şehit ve gazilerimize devletin ve sivil toplum kuruluşlarının yardım yapması		

1. ÖĞRENME ALANI Kavramlar Sözlüğü

- ▶ **Balalaika:** Rusya'ya özgü ve dombraya benzeyen bir telli çalgı türü.
- ▶ **Bindallı:** Genellikle mor kadifeden yapılmış ve üzerine sırma ile kabartma dal, yaprak, çiçek işlenmiş kadın giysisi ya da örtü.
- ▶ **Biwa:** Japonya'da uda benzeyen telli bir çalgı.
- ▶ **Cepken:** Çuhadan yapılmış, gömlek üstüne giyilen, üzeri işlemeli, kolları uzun ve yırtmaçlı, yakasız ve boyu belden yukarıda kalan üst giysisi.
- ▶ **Cura:** Bağlama türünden çalgıların en küçüğü olan, iki ya da üç telli, tezene denilen bir mızrapla çalınan bir halk sazı.
- ▶ **Dayanışma:** Bir topluluğu oluşturanların duygu, düşünce ve ortak çıkarlarda birbirlerine karşılıklı bağlanması.
- ▶ **Defans:** Savunma.
- ▶ **Ebru:** Kâğıt süslemeciliğinde kitre, kola vb. yapıştırıcılarla yoğunlaştırılmış su üzerine, neft yağı ile sulandırılmış yağlı boya damlatılarak yapılan ve kâğıda geçirilen süsleme sanatı.
- ▶ **Empati:** Başkasının duygularını anlama ve başkasının davranışlarının arkasındaki motivasyonu içselleştirebilme, duygudaşlık.
- ▶ **Fitçi:** Bir Türkmen yemeği.
- ▶ **Grup:** Görüşleri, çıkarları bir olan kimseler bütünü, ekip.
- ▶ **Gusli:** Rusların kanuna benzeyen çok telli çalgısı.
- ▶ **Hak:** Adaletin, hukukun gerektirdiği veya birine ayırdığı şey, kazanç.
- ▶ **İncece:** Kırsal kesimlerde köyün zorunlu ve isteğe bağlı işlerinin köylülerce eşit şartlarda emek birliğiyle gerçekleştirilmesi.
- ▶ **İş Birliği:** Amaç ve çıkarları bir olanların oluşturdukları çalışma ortaklığı.
- ▶ **Kalaylama:** Bakırdan imal edilmiş olan mutfak eşyalarının ısıtılan kalay maddesiyle kaplanması işi.
- ▶ **Kaval:** Genel olarak kamaştan yapılan, çoğunlukla çobanların çaldığı, içi boş yuvarlak bir boru biçiminde, dilli ya da dilsiz, yumuşak sesli, perdeli büyük düdük.
- ▶ **Kemençe:** Diz üzerinde ya da boşlukta çalınan, kemana benzeyen, üç telli, küçük bir yaylı çalgı.
- ▶ **Kimono:** Japonların önden çapraz bir şekilde birleştirip ayak bileklerine kadar uzanan, uzun geleneksel giysilerine verilen isim.
- ▶ **Koto:** Kanuna benzeyen Japonya'ya özgü telli bir çalgı.
- ▶ **Körebe:** Ebe olan çocuğun, gözleri bağlı olarak öteki çocukları yakalamaya çalıştığı bir çocuk oyunu.
- ▶ **Kursiyer:** Kurs öğrencisi.
- ▶ **Kuzen:** Birine göre teyze, dayı, amca ve halanın erkek çocuğu.
- ▶ **Kültür:** Bir milletin tarih boyunca meydana getirdiği maddi ve manevi değerler bütünü.
- ▶ **Lazanya:** Peynir, domates sosu veya ragu ile yapılan İtalya asıllı bir yemek.
- ▶ **Lehçe:** Bir ana dilin tarihsel, toplumsal, bölgesel ve kültürel nedenlerle ses, yapı ve söz dizimi yönlerinden oldukça büyük farklılıklar gösteren kolu.

1. ÖĞRENME ALANI Kavramlar Sözlüğü

- ▶ **Maneviyat:** Maddi olmayan, içsel olan, kişinin iç dünyasıyla ilgili olan şeyler.
- ▶ **Maslenitsa:** Rusya'da kışın bitişi, baharın müjdecisi olarak kutlanan bayram.
- ▶ **Mintan:** Yakasız, uzun kollu erkek gömleği.
- ▶ **Nameste:** Hindistan'da "merhaba, hoş geldin" anlamına gelen kelime.
- ▶ **Opera:** Sözlerinin bütünü veya çoğu şarkılı olarak söylenen müzikli tiyatro eseri.
- ▶ **Ön Yargı:** Bir kimse veya bir şeyle ilgili olarak belirli şart, olay ve görüntülere dayanarak önceden edinilmiş olumlu veya olumsuz yargı.
- ▶ **Rol:** Bir işte bir kimsenin üstüne düşen görev.
- ▶ **Sarafan:** Rusya'nın ulusal halk kostümlerinden biri olan kadın kıyafeti.
- ▶ **Sarık:** Sarılarak meydana getirilen başlık.
- ▶ **Sirto:** Ayağın yere sürtülerek veya yerde kaydırılarak oynanmasına dayalı, kadın erkek beraber oynanan bir tür halk oyunu.
- ▶ **Sivil Toplum Kuruluşu:** Halkın bir araya gelerek oluşturmuş olduğu, belirli bir amaç doğrultusunda daha iyi yaşam koşulları hedefleyen yasal kuruluş.
- ▶ **Sorumluluk:** Kişinin kendi davranışlarını veya kendi yetki alanına giren herhangi bir olayın sonuçlarını üstlenmesi.
- ▶ **Stokçuluk:** Gelecekteki fiyat farklılıklarından faydalanmak için önceden tedarik edilen malların satışa sunulmayıp bekletilmesi.
- ▶ **Sumo Güreşi:** Japonya'da çok eski tarihe dayanan ve birçok âdete ve töreye dayanan geleneksel bir güreş türü.
- ▶ **Sushi:** Pirinç, balık ve sebzelerden yapılan bir Japon yemeği.
- ▶ **Şalvar:** Genellikle ağı çok bol olan, bele bir uçkurla bağlanan, geniş bir pantolon türü.
- ▶ **Şamisen:** Japonya'ya özgü üç teli, uzun bir sapı ve deri ile kapatılmış bir kasası bulunan müzik enstrümanına verilen isim.
- ▶ **Tako:** Geleneksel Meksika yemeği.
- ▶ **Taziye:** Yakını vefat eden bir kimseyi ziyaret ederek baş sağlığı dileme, tesellide bulunma.
- ▶ **Telpek:** Türkmenlerin geleneksel kıyafetlerinin bir parçası olan başlık.
- ▶ **Toplumsal Birliktelik:** Toplumun bireyleri arasında dayanışma, iş birliği ve birlikte hareket etme durumu.
- ▶ **Veresiye:** Karşılığı sonra ödenmek üzere.
- ▶ **Yardımlaşma:** İnsanların birbirine destek olması, karşılıklı bağlanması ve ortak çıkarlar konusunda dayanışma içinde olması.
- ▶ **Yegâne:** Tek.
- ▶ **Zurna:** Ağaçtan yapılan, iki karış boyunda, ağız bölümü yayvan, keskin bir ses çıkaran ve çoğu zaman davulla veya dümbelele birlikte çalınan nefesli çalgı.

Notlarım...

Etkinlikler

A Eşleştirme

Aşağıda bazı kavramlar ve bu kavramların tanımları verilmiştir. Kutucuklarda yazan bilgilere bakarak bu tanımların öncelikle hangi kavram ile ilgili olduğunu doğru bir şekilde eşleştiriniz.

Toplumsal Birlik 1	a Bir işte bir kimsenin üstüne düşen göreve denir.
Rol 2	b Hukuk düzeninin kişilere tanımış olduğu yetkiye denir.
Sorumluluk 3	c Toplumun bireyleri arasında dayanışma, iş birliği ve birlikte hareket etme durumuna denir.
Kültür 4	d Bir milletin tarih boyunca meydana getirdiği maddi ve manevi değerler bütününe denir.
Hak 5	e Kişinin kendi davranışlarını veya kendi yetki alanına giren herhangi bir olayın sonuçlarını üstlenmesine denir.

1   **2**   **3**   **4**   **5**

B Ben Kimim? Ben Neyim?

1	Sınıf içinde genellikle birçok kişinin üstlendiği rolün adımı. .....
2	İnsanların doğduğu andan itibaren içinde yer aldığı ilk grubun adımı. .....
3	Büyük toplumda selamlaşmanın farklı olmasının temel nedeniyim. .....
4	İnsanların başkalarının kültürlerine saygı duyduğu yerlerde gelişen duyguyum. .....
5	Ülkemizde salgın hastalık ve afetlerde çalışma yapan kurumun adımı. .....

C Doğru – Yanlış

1	Bazı roller hayatımız boyunca bizimle iken bazıları ise durumdan duruma, zamandan zamana değişebilir.	.....
2	Farklı ülkelerde yaşayan insanların dilleri, kültürleri ve yaşam biçimleri farklılık göstermemektedir.	.....
3	Farklı kültürlere ve yaşam tarzlarına saygı duymak, birlikte yaşama kültürünü ortaya çıkarır.	.....
4	Türk milleti, zorluklarla karşılaştığında birbirine destek olmayı ve dayanışmayı önemseyen bir millettir.	.....
5	İmece yapan toplumlarda yardımlaşma, dayanışma ve toplumsal birlik göz ardı edilir.	.....

Etkinlikler

Bulmaca

Etkinliğe 1. sorudan başlayınız. Cevapladığınız sorunun doğru cevabının sağındaki rakamlar bir sonraki çözeniz gereken soruyu belirtmektedir. Solundaki harfler ise en aşağıdaki şifre bölümündeki kutucuklara sırasıyla yazacağınız harfleri göstermektedir. Unutmayın eğer soruyu cevapladığınızda 1. soruya geri dönerseniz ya şifre bulunmuştur ya da hata yapılmıştır.

1

5. sınıfa giden bir öğrencinin üstlenebileceği rollerdendir.

Y	Sınıf başkanı	7
Y	Sınıf öğretmeni	5

2

Doğduğumuz andan itibaren içinde yer aldığımız rollerdendir.

R	Kursiyer	12
A	Evlat	11

3

Yardımlaşma ve dayanışma hangisini kuvvetlendirir?

A	Toplumsal yozlaşma	8
A	Toplumsal birlik	6

4

Öğretmenin verdiği görevi zamanında teslim etmemiz durumudur.

M	Sorumluluk	8
K	Hak	1

5

Afetlerde sağlık, barınma, sosyal yardım, ilk yardım yapan kuruluştur.

N	TEMA	2
M	Türk Kızılay	3

6

Toplumun çeşitliliğini zenginleştiren ve insanlar arasında dayanışma oluşturan kavramdır.

L	Toplumsal yozlaşma	9
K	Birlikte yaşama kültürü	1

7

Osmanlı'da cami ve çeşme yanlarına konulan ve ihtiyaç sahiplerinin para aldığı uygulamadır.

A	Sadaka taşları	9
A	Zimem defteri	4

8

Millî Mücadele Dönemi'nde ordumuzun ihtiyaçlarının halktan istendiği kanunun adıdır.

L	Tekalif-i Millîye Emirleri	2
Ş	Teşkilat-ı Esasiye Kanunu	11

9

Dünya çocuklarının ülkemize gelerek kendi kültürlerine ait oyunları sergilediği günün adıdır.

R	23 Nisan	12
M	19 Mayıs	10

10

Evdeki sorumluluklarımızdan biridir.

L	Kendi odamıza sahip olmak	3
I	Odamızı temiz tutmak	4

11

Kültürel özelliklere saygı duyulan yerlerde hangisi artar?

Ş	Toplumsal hoşgörü	5
M	Toplumsal ayrışım	7

12

Hem ülkemizde hem KKTC'de bayramların aynı şekilde kutlanması hangi kavramın karşılığıdır?

I	Kültürel yozlaşma	6
D	Kültürel benzerlik	10

--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--

1.

Bireyler içinde bulunduğu gruba göre farklı roller üstlenebilir. Bireylerin aynı grup içerisinde dahi birden çok rolü olabilir.

Aşağıdakilerden hangisi bu duruma örnek olarak gösterilebilir?

- A) Cumhuriyet Ortaokulu 5-A sınıfı öğrencisi olarak sınıf kurallarına uyuyorum.
- B) Ailemin ikinci çocuğu olarak kardeşimle ilgilenip anneme yardımcı oluyorum.
- C) Voleybol takımında tüm çalışmalara katılıyorum ve pasör olarak görev alıyorum.
- D) Okul kütüphanesinden faydalanarak araştırma yapıyorum.

2.

Ortaokul 5. sınıf öğrencisi Kağan, sabah uandıktan sonra yüzünü yıkayıp yatağını düzeltti. Annesi, babası, büyükannesi ve küçük kardeşi ile birlikte kahvaltısını yaptıktan sonra okul servisine binip okuluna gitti. Okul sosyal sorumluluk kulübünde görevli olduğu için huzurevi ziyaretine katıldı. Okuldan eve servis ile döndükten sonra annesinden izin alarak mahallede arkadaşları ile futbol oynadı. Oyun sonunda fırından ekmek alarak eve döndü.

Buna göre gün boyunca Kağan kaç farklı rol içerisinde bulunmuştur?

- A) 5
- B) 6
- C) 7
- D) 8

3.

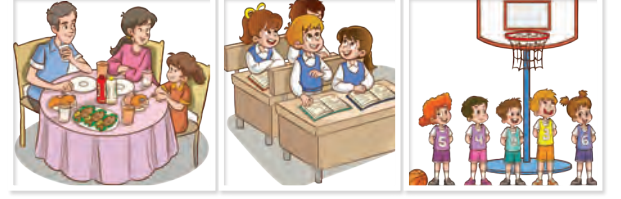
	Grup	Rol	Sorumluluk
I	Aile	Evlat	Büyüklere saygılı davranmak
II	Sınıf	Öğrenci	Ödevlerini zamanında yapmak
III	Futbol takımı	Kaleci	Gol atmaya çalışmak
IV	Tiyatro kulübü	Oyuncu	Verilen metinleri ezberlemek

Grup, rol, sorumluluk ile ilgili verilen tabloda ki seçeneklerin hangisinde hata yapılmıştır?

- A) I
- B) II
- C) III
- D) IV

4.

5. sınıf öğrencisi olan Eylül, aynı günde farklı grupların içerisinde farklı roller üstlenmektedir.

Buna göre aşağıdakilerden hangisi Eylül'ün üstlendiği rollerden biri değildir?

- A) Solist
- B) Evlat
- C) Öğrenci
- D) Takım arkadaşı

5.

Grup; ortak amaç için bir araya gelen, aralarında iş birliği ve dayanışma duygusu gelişmiş en az iki kişiden oluşan bir topluluktur. Dâhil olduğumuz gruplarda herkesin yerine getirmesi gereken görevleri vardır. Grubun başarısı için bu görevlerin yerine getirilmesi gerekir.

Buna göre aşağıdakilerden hangisi okul bando takımında yer alan Hakan'ın yerine getirmesi gereken sorumluluklardan değildir?

- A) Bando çalışmalarına katılmak
- B) Verilen notaları enstrüman ile pekiştirmek
- C) Bando şefinin söylediklerini yapmak
- D) Enstrümanını tahrip etmek

6.

Öğretmenin sınavda sorduğu doğru yanlış tablosunu Rüzgar aşağıdaki gibi işaretlemiştir.

No	Cümleler	D	Y
1	Gruplarda ortak amaç ve iş birliği vardır.	✓	
2	Okul, içerisinde yer aldığımız ilk gruptur.		✗
3	Üstlendiğimiz rollere göre hak ve sorumluluklarımız vardır.	✓	
4	İçerisinde yer aldığımız gruplar değişse de rollerimiz asla değişmez.		✗

Not: Her doğru cevap 25 puan değerindedir.

Buna göre Rüzgar kaç puan almıştır?

- A) 25
- B) 50
- C) 75
- D) 100

7.

Merhaba, ben Çınar. Okulun ilk günü sınıf öğretmenimiz ile “Haklarımız ve Sorumluluklarımız” başlığı altında hepimizin ortak noktada bulunduğu unsurları kâğıtlara yazdık. Daha sonra bunları sınıf panomuza astık.

Buna göre aşağıdakilerden hangisi hazırlanan “Haklarımız ve Sorumluluklarımız” kâğıdında yer alan sorumluluktan biri değildir?

- A) Okul kaynaklarını tasarruflu kullanmalıyız.
- B) Düşüncelerimizi özgürce ifade edebilmeliyiz.
- C) Bireysel farklılıklara saygı göstermeliyiz.
- D) Okula zamanında gelmeliyiz.

8. Değişik kültürlerdeki selamlaşma örnekleri aşağıda verilmiştir.

- Türk kültüründe; sarılma, el öpme, el sıkma, başı hafifçe öne eğme ile selamlaşılır.
- Hindistan kültüründe; eller kaldırılıp avuç içleri birleştirilerek ‘Namaste’ kelimesi söylenerek selamlaşılır.

Buna göre selamlaşmanın farklı olmasının temel nedeni aşağıdakilerden hangisidir?

- A) Kültürel yozlaşma
- B) Kültürel farklılık
- C) Kültürel etkileşim
- D) Kültürel birlik

9. Almanya’nın en popüler yemeklerinden biri olan döner, Türk yemeği olmasına rağmen Almanya’da “döner kebab” olarak ifade ediliyor. Döner kebabın Almanya’da ortaya çıkışı, 1970’li yıllarda Türk işçilerin çalışmak için Almanya’ya gitmesine dayanıyor. Dönerin öyküsü, Almanya’daki toplumsal gelişimde Türk-Alman etkileşimine büyük katkı sağlamıştır. Bugün döner, Almanya’nın önemli bir lezzeti hâline gelmiştir.

Verilen bilgiye göre aşağıdakilerden hangisine ulaşamaz?

- A) Göç kültürel etkileşimde rol oynamıştır.
- B) Almanlar, Türk yemek kültüründen etkilenmiştir.
- C) Almanların Türk kültürüne olan ön yargıları artmıştır.
- D) Kültürel unsurlar toplumların etkileşimine katkı sağlamıştır.

10. Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti’nde hellim peyniri severek tüketiliyor. Keten kumaşından yapılan “lefkara” nakışı, geleneksel el sanatları arasında yer alıyor. Düğünlerde davul ve zurna gibi müzik aletleri kullanılırken halk arasında “mendil havası” olarak bilinen “sirto” adlı oyun oynanıyor. Gömlek üstüne giyilen işlemler cepken ise geleneksel kıyafetler arasında yer alıyor. Ayrıca düğünlerde içi şeker ve para dolu testiyle genç kızların müzik eşliğinde dönerek oynadığı geleneksel testi oyunu da büyük ilgi görüyor.

KKTC ile ilgili verilen bilgilere bakıldığında,

- I. Müzik
- II. Kıyafet
- III. Düğün

unsurlarından hangileri kültürümüzle benzerlik göstermektedir?

- A) I ve II
- B) I ve III
- C) II ve III
- D) I, II ve III

11. Farklı kültürlerle saygı duyulan toplumlarda aşağıdakilerden hangisi ortaya çıkamaz?

- A) Empati
- B) Hoşgörü ve saygı
- C) Kültürel yozlaşma
- D) Birlikte yaşama kültürü

12. Osmanlı Devleti’nin 14. yüzyılda Balkanlarda fetihlere başlamasıyla bölgede Türk nüfusu artmıştır. Bu coğrafyada 500 yılı aşkın süre boyunca Türk, Sırp, Bulgar, Makedon, Arnavut, Boşnak ve Hırvat toplulukları birlikte yaşamıştır. Bugün bu diller arasında birçok kelime benzerlik göstermektedir. Bunlardan bazıları şöyledir:

Türkçedeki Kelimeler		Balkanlardaki Kelimeler	
Sabun	Börek	Sapun	Burek
Yastık	Köfte	Jastuk	Cufte
Döşek	Badem	Dusek	Badem

Türkçedeki ve Balkanlardaki kelimelerin benzer olması daha çok hangisi ile açıklanabilir?

- A) Kültürel değişim
- B) Kültürel süreklilik
- C) Kültürel etkileşim
- D) Kültürel çatışma

13. Aşağıda Türk ve İspanyol kültürlerine ait görseller verilmiştir.

Türk Kültürü

İspanyol Kültürü

Türk ve İspanyol kültürlerine ait verilen tabloda hangi kültürel özelliklerle ilgili görsel doğrudan verilmemiştir?

- A) Halk oyunları B) Mimari
C) Yemek D) Spor

14. Bir toplumda sosyal yardımlaşma ve dayanışma duygularının güçlü olması toplumsal birlikteliğin sağlanmasında etkilidir.

Buna göre hangisi toplumsal birlikteliğin güçlü olduğunun göstergesi değildir?

- A) Bireysel çıkarların ön planda olması
B) Toplumsal olaylara karşı duyarlı olunması
C) Toplumdaki farklılıklara karşı hoşgörü ile yaklaşılması
D) Özellikle kırsal kesimlerde ortak ya da kişisel işlerin el birliğiyle yapılması

15. Geçmişten günümüze yardımlaşma ve dayanışma kültürümüzün ve hayatımızın vazgeçilmezlerindedir.

Aşağıdaki atasözlerimizden hangisi yardımlaşma ve dayanışma ile ilgili değildir?

- A) Yalnız taş duvar olmaz.
B) Birlikten kuvvet doğar.
C) Damlaya damlaya göl olur.
D) Bir elin nesi var, iki elin sesi var.

- 16.

ASALET VE MERHAMETİN SİMGESİ SADAKA TAŞLARI

Sadaka taşları, "Bir elin verdiği diğer el görmeyecek." sözünün canlanmış hâlidir. Selçuklu ve Osmanlı dönemlerinde meydanlara, cami ve çeşme yanlarına yardımlaşma amacıyla taşlar konurdu. Üzerine para koyulabilecek bir oyuğu bulunan sadaka taşlarına, yardım etmek isteyenler para bırakırdı. Sadaka taşlarının mesaisi akşam karanlığında başlardı. İhtiyaç sahibi bireyler gecenin geç saatlerini bekler, kimseye görünmeden sadaka taşlarına bırakılan paradan ihtiyacı kadarını alırdı.

Buna göre sadaka taşları ile ilgili aşağıdakilerden hangisine ulaşamaz?

- A) Para bırakan kişiler para alan insanları düşünerek hareket etmiştir.
B) Türk kültüründe yardımlaşma ve dayanışmanın güzel bir örneği olmuştur.
C) Toplumda birlik ve beraberliğin güçlenmesine katkı sağlamıştır.
D) Kanaatkâr bir toplum oluşmasının önüne geçilmiştir.

17. 5. sınıf öğrencisi Berrak sosyal bilgiler dersinde yardımlaşma ve dayanışma faaliyetlerinin toplumsal birlikteliği sağlamada etkili olduğunu öğrenmiştir. Bu doğrultuda toplumsal olaylara duyarlı ve yardımlaşma duygusunu geliştirmeyi amaçlamaktadır.

Buna göre Berrak'ın bu konuda kendini geliştirmesi için,

- I. Sivil toplum kuruluşlarının çalışma alanlarını araştırması
II. Çevresinde düzenlenen yardım kampanyalarına katılması
III. Okulundaki sosyal sorumluluk faaliyetlerine destek olması

faaliyetlerinden hangilerini yapması gerekmektedir?

- A) I ve II B) I ve III C) II ve III D) I, II ve III

18.

Öğrencilerimizin toplumsal konulara duyarlılığını artırmak için çeşitli etkinlikler planlanmaktadır. Bu doğrultuda yıl içerisinde sivil toplum kuruluşları ile iş birliği içinde yapılacak etkinlikler öğrenciler ile paylaşılmıştır.

Bu etkinliklerden bazıları şunlardır:

- Velilere Yönelik Kan Bağışı Kampanyaları
- Orman Haftası ve Ağaç Dikme Etkinliği
- Afetlere Karşı Farkındalık
- Sıfır Atık

Buna göre öğretmenin aşağıdaki sivil toplum kuruluşlarından hangisi ile öncelikli olarak iş birliği yapması uygun değildir?

19. Türk halkı, toplumsal birlikteliğe büyük önem vermiş, her zaman yardımlaşma ve dayanışma içinde olmuştur. Bu durum, asrın felaketi olarak adlandırılan 6 Şubat 2023'te Kahramanmaraş merkezli olan ve Hatay, Şanlıurfa, Diyarbakır, Adana, Adıyaman, Osmaniye, Gaziantep, Kilis, Malatya ve Elazığ illerimizde oldukça etkili olan depremde de açıkça görülmüştür. Devlet ve millet, el ele vererek depremdelerinin yaralarını sarmaya çalışmış, maddi ve manevi yardımlarla depremedelere destek olmuştur.

Bu metinden çıkarılabilecek en kapsamlı yargı aşağıdakilerden hangisidir?

- A) Ülkemizde afetler yaşanabilmektedir.
B) Ülkemizde toplumsal birlik ve beraberlik yalnızca afetlerde yaşanmaktadır.
C) Türk halkı, zor zamanlarda yardımlaşma, dayanışma, birlik ve beraberlik içinde olmuştur.
D) Devletimiz afetzedelerin maddi ihtiyaçlarını karşılamıştır.

20. Aşağıda tarihimizdeki ve günümüzdeki bazı uygulamalar gösterilmiştir.

Zimem
Defteri

Askıda
Ekmek

Tekalif-i Millîye
Emirleri

Kıyafet
Dönüşüm Kutusu

Buna göre bu uygulamalar ile,

- I. Toplumsal yardımlaşma ve dayanışmanın artması sağlanmıştır.
II. Toplumsal birliğe katkı sağlanmıştır.
III. Toplumda dinî birlik sağlanmıştır.

çıkarımlarından hangilerine ulaşılabilir?

- A) I ve II   B) I ve III   C) II ve III   D) I, II ve III

1. Birey olarak üyesi olduğumuz grup ya da kurumlarda üstlendiğimiz görevlere ne denir? Yazınız.

.....

2. Ortak bir amaç için bir araya gelen, en az iki veya daha fazla kişiden oluşan aralarında iş birliği ve dayanışma olan topluluğa ne denir. Yazınız.

.....

3. 11 yaşındaki Merve'nin aşağıda verilen gruplarda alabileceği rolleri ve sorumlulukları aşağıdaki tabloya yazınız.

Grubun Adı	Gruptaki Rolü	Gruptaki Sorumluluğu
Aile		
Sınıf		
Okul Servisi		
Voleybol Takımı		

4. Aşağıdaki tabloda verilen rollerin hangi gruba ait olduğunu yazınız.

Solist	Smaçör	Kaleci	Başkan	Körebe

5. Rollerimizin bir kısmına doğuştan sahip olabilirken bir kısmını da isteyerek, çalışarak, başarı göstererek sonradan sahip olabiliriz.

Doğuştan sahip olduğumuz rollere üç tane örnek yazınız.

.....

6. 5. sınıf öğrencisi olan Aysu sabah annesi, babası ve küçük kardeşiyle kahvaltısını yaptıktan sonra okul servisine binip okula gitti. Dersten çıkınca babaannesini ziyaret edip ona hal ve hatırını sordu. Daha sonra eve dönen Aysu, arkadaşlarıyla dışarıda oyun oynamak için annesinden izin istedi. Ona izin veren annesi akşam ezanı okunduğunda eve gelmesini söyledi. Arkadaşlarıyla voleybol oynayan Aysu, annesinin dediği gibi akşam ezanı okunmaya başlayınca evine geldi.

Bu parçaya göre Aysu'nun üstlendiği rolleri yazınız.

.....

7. Sahip olduğumuz rollerin bir kısmını doğuştan elde ederiz. Bu roller biyolojik özelliklerimizden kaynaklanan rollerimizdir. Bunları seçme imkânımız yoktur. Bazı rollerimizi ise sosyal statümüze göre elde ederiz. Bu rollere isteğimizle çalışarak, başarı göstererek sonradan sahip oluruz.

Bu bilgiden hareketle 5. sınıfta öğrenim gören İdil'in sosyal statüsüne göre sahip olabileceği rollere beş tane örnek yazınız.

.....

8. Bireyler, buldukları grup ve kurumlarda aynı anda farklı roller üstlenebilirler.
Buna kanıt oluşturabilecek bir örnek veriniz.

.....
.....

9. Bireylerin gün içerisinde dâhil olduğu gruplar değişirse sahip olduğu roller de değişebilir.
Buna kanıt oluşturabilecek bir örnek veriniz.

.....
.....

10. 5. sınıf öğrencisi Çınar; evde anne ve babasının yanında evlat, okulda öğrenci, serviste yolcu, markette müşteri, futbol takımında kaleci olabilir. Bu durumdan çıkarabileceğimiz yargı bireyler buldukları grup ve kurumlarda ..... roller üstlenebilirler.
Verilen cümlede “.....” ile boş bırakılan yere hangi kelime getirilmelidir? Yazınız.

.....

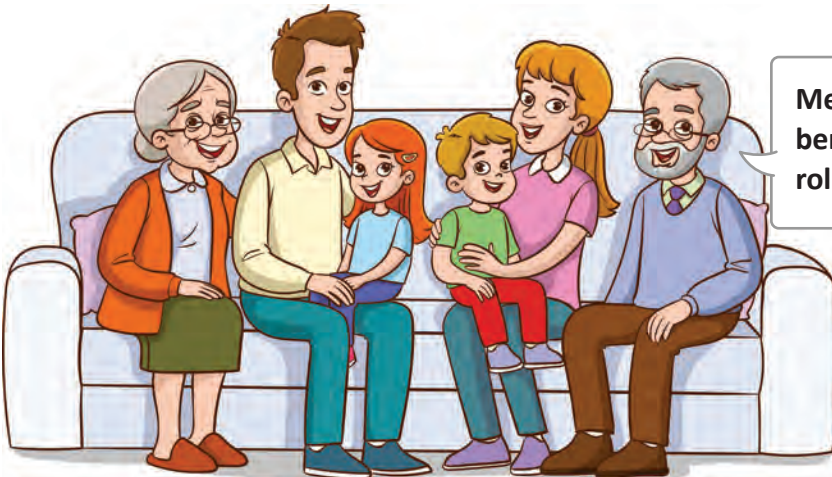
11. Sahip olduğumuz rollere bağlı olarak çeşitli haklarımız da vardır.
Buna göre aşağıdaki tabloyu doldurunuz.

Grup	Sahip Olduğumuz Hak
.....	Kendimize ait bir odamızın olması
.....	Teneffüse çıkılabilmesi

12. Sahip olduğumuz roller bize bazı sorumluluklar da yüklemektedir.
Buna göre aşağıdaki tabloyu doldurunuz.

Grup	Sorumluluklarımız
Aile	.....
Okul	.....

- 13.

Merhaba çocuklar. Bu görsele göre benim aile içinde sahip olabileceğim rollerimi yazar mısınız?

- 1) .....
2) .....
3) .....
4) .....

14. Bir milletin tarih boyunca meydana getirdiği, kuşaktan kuşağa aktarılan maddi ve manevi unsurlarına ne isim verilmektedir? Yazınız.

.....

15. Türk kültürüne ait halk oyunlarından beş tane örnek yazınız.

- 1) ..... 4) .....
2) ..... 5) .....
3) .....

16. Türk kültürüne ait yemeklerden beş tane örnek yazınız.

- 1) ..... 4) .....
2) ..... 5) .....
3) .....

17. Türk kültürüne ait olan mevsimlik bayramları yazınız.

- 1) .....
2) .....

18. Mustafa Kemal Atatürk'ün çocuklara armağan ettiği bayramın tam adını yazınız.

.....

19. Kültürel unsurlar maddi ve manevi unsurlar olarak ikiye ayrılmaktadır. Buna göre aşağıdaki tabloyu doldurunuz.

Maddi Kültürel Unsurlar	Manevi Kültürel Unsurlar
.....	.....
.....	.....

20. Kendine özgü tekniklerle hazırlanan ve tekneye alınan suyun üzerinde boyalarla oluşturulan desenlerin kâğıda aktarılmasıyla yapılan geleneksel el sanatımızın adı nedir? Yazınız.

.....

21. Aşağıda bazı ülkelerin kültürel unsurlarına ve o ülkeye ait bazı bilgilere yer verilmiştir. Bu bilgilerden hareketle hangi ülke olduğunu yazınız.

Kültürel Unsur	Ülke
Hellim peyniri, sirto, cepken, bindallı, Lefkoşa	.....
Pizza, makarna, tiramisu, Roma	.....
Marteniçka, lutenitsa, Sofya	.....
Matruşka, Tolstoy, Moskova	.....

22. Türk kültüründe evimize gelen konuklarımızı en iyi şekilde ağırlamaya çalışırız.
Bu durum hangi kültürel özelliğimizle açıklanabilir? Yazınız.

.....

23. Merhaba, ben Tatyana. Kadınlarımızın giydiği uzun ve kalın askılı elbiseye sarafan denir. En eski bayramlarımızdan olan ve coşkuyla kutladığımız Maslenitsa, Türk kültüründeki baharın gelişinin kutlandığı Nevruz Bayramı'na benzemektedir. Tolstoy, Dostoyevski, Anton Çehov gibi edebiyat alanında yer edinmiş, dünyaca ünlü yazarlarımız vardır. Balalaika ve gusli önemli müzik aletlerimizdendir.
Kültürel özellikleri hakkında bilgi verilen ülkenin adını yazınız.

.....

24. Tarihî ve kültürel bağlarımızın güçlü olduğu Türk devletlerinden beş tane örnek yazınız.

- 1) ..... 4) .....
2) ..... 5) .....
3) .....

25. Aşağıda bazı ülkelere ait yemekler verilmiştir.

Yemelerin hangi ülkenin kültürüne ait olduğunu bularak ülkenin adını tabloya yazınız.

Yemek	Ülke
Baklava	.....
Suşi	.....
Pizza	.....
Noodle	.....

26. Orta Asya'dan Balkanlardaki uluslara kadar çok geniş bir bölgede yerel inançlarla kutlanan, yeni gün anlamına gelen ve 21 Mart tarihinde baharın gelişinin coşkuyla karşılandığı bayramın adını yazınız.

.....

27. Aşağıdaki tabloda hem kültürümüze hem de yabancı kültürlerle ait özellikler verilmiştir.

Tablodaki boşlukları uygun bir şekilde doldurunuz.

Kültürel Unsur	Kültürümüze Ait	Yabancı Kültüre Ait
Yemek	Baklava	.....
Sanat	.....	Origami
Kutlama	.....	Maslenitsa
Müzik	Saz	.....

28. Birlikten kuvvet doğar.

Yalnız taş duvar olmaz.

Baş başa vermeyince taş yerinden kalkmaz.

Verilen atasözleri hangi kavramın önemini vurgulamaktadır? Yazınız.

.....

29. Toplumdaki herhangi bir ihtiyacı karşılamak için bireylerin gönüllü olarak bir araya gelip kurdukları dernek, vakıf ve sendika gibi oluşumlara ne ad verilmektedir? Yazınız.

.....

30. Yardımlaşma ve dayanışmanın faydalarından dört tanesini yazınız.

1) .....

2) .....

3) .....

4) .....

31. Genellikle kırsal alanlarda ortak ya da bireysel işlerin el birliği ve sırayla yapılmasına ne denir? Yazınız.

.....

32. Bir kurumun ya da bir kişinin, kendi çıkarını gözetmeksizin toplum yararına yaptığı çalışmalara sosyal sorumluluk projesi adı verilmektedir.

Okullarda yapılan sosyal sorumluluk projelerinden birine örnek veriniz.

.....

33. Sosyal sorumluluk projelerinin bireylerde geliştirdiği duygu ve davranışlardan dört tanesini yazınız.

1) .....

2) .....

3) .....

4) .....

34. Aşağıda görselleri verilen sivil toplum kuruluşlarının hangi alanla ilgili çalışma yaptığını görselin altındaki bölüme yazınız.

.....

.....

.....

35. Topluma ağaç ve orman sevgisi kazandırmak, hayvancılığın temeli olan meraları koruyup geliştirmek, çölleşmeyle mücadelede dünyaya örnek olmak amacıyla faaliyet gösteren sivil toplum kuruluşun adını yazınız.

.....

36. Darüşşafaka Cemiyeti; Türkiye'nin eğitim alanındaki ilk sivil toplum kuruluşudur. 1863 yılından beri faaliyetlerini sürdürmektedir. Günümüzde annesi veya babası hayatta olmayan, maddi olanakları yetersiz, yetenekli çocuklara 5. sınıftan liseyi bitirinceye kadar burslu ve yatılı eğitim vermektedir. Aynı zamanda üniversiteyi kazanan mezunlarına da burs desteğini sürdürmektedir.

Buna göre Darüşşafaka hangi alanda faaliyet göstermektedir? Yazınız.

.....

37. Millî Mücadele Dönemi'nde ordunun ihtiyaçlarını karşılayabilmek için Mustafa Kemal Atatürk tarafından Tekalif-i Millîye Emirleri yayımlanmıştır. Türk halkı elindeki yiyecek, silah, cephane, ulaşım aracı gibi birçok malzemeyi ordunun ihtiyaçları için kurulan komisyonlara teslim etmiştir.

Buna göre Türk halkının özelliklerinden iki tanesini yazınız.

1) .....

2) .....

38. Savaş alanında yaralanan ya da hastalanan askerlere yardım etmek amacıyla 1868'de "Osmanlı Yaralı ve Hasta Askerlere Yardım Cemiyeti" olarak kurulmuştur. 1877'de "Osmanlı Hilali Ahmer Cemiyeti" adını almıştır. Günümüzde ulusal ve uluslararası alanda afetlerde, savaş durumunda ihtiyaç sahiplerine beslenme, barınma, giyecek gibi yardımlarda bulunan bu kuruluşun adını yazınız.

.....

39. Selçuklu ve Osmanlı dönemlerinde meydanlara, cami ve çeşme yanlarına yardımlaşma amacı ile kurulmuştur. Üzerine para koyulabilecek bir oyuk bulunmaktadır. Yardım etmek isteyenler para bırakırdı. İhtiyaç sahibi de ihtiyacı olan parayı alırdı.

Bilgileri verilen yardımlaşma geleneğinin ismini yazınız.

.....

40. Tuğrul Bey, Dandanakan Savaşı sonrası toplanan mecliste eline aldığı bir oku ağabeyi Çağrı Bey'e vererek kırmasını ister. Çağrı Bey bu oku kolayca kırar. Daha sonra ok sayısını artırarak verir. Çağrı Bey, ok sayısı üç olunca zorlanarak kırar ancak ok sayısı dörde çıkınca kıramaz. Bu olayın ardından Tuğrul Bey, okları gösterir ve "Bu oklar gibi olursak her daim milletimiz var olur." der.

Buna göre Tuğrul Bey hangi kavramın önemini vurgulamıştır? Yazınız.

.....

41. Yardımlaşma ve dayanışma uygulamalarından dört tanesini yazınız.

1) .....

2) .....

3) .....

4) .....

EVİMİZ DÜNYA

ÖĞRENME ÇIKTILARI

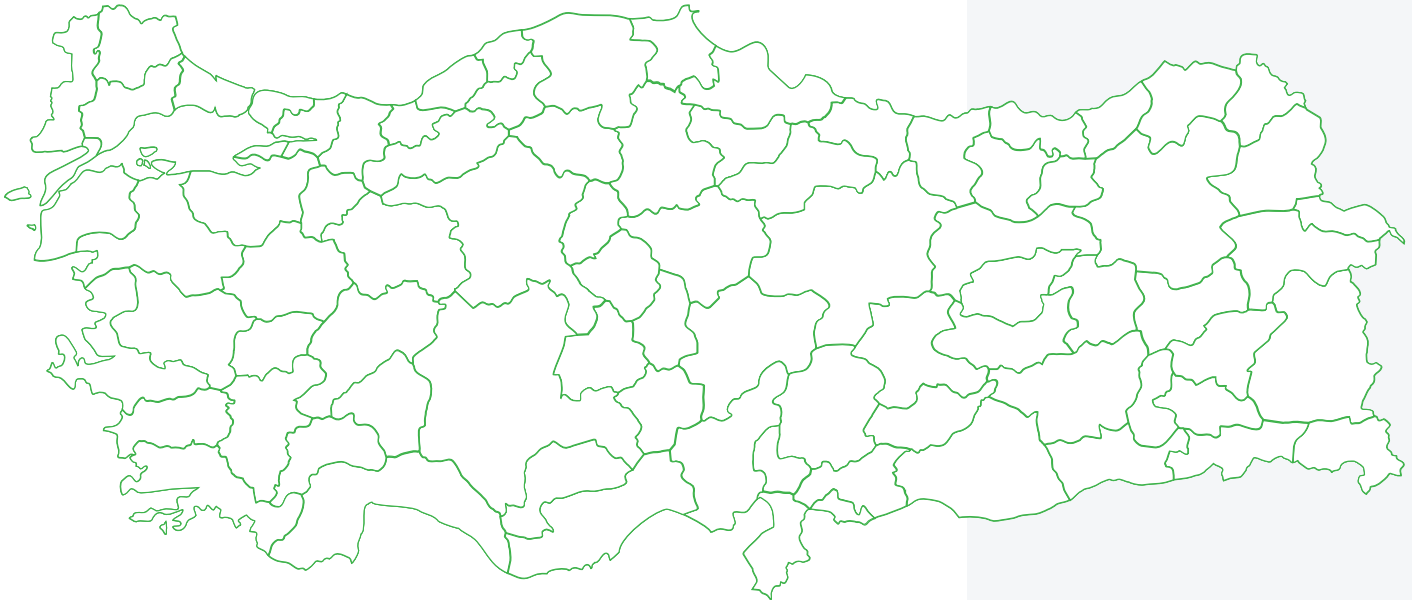
- Yaşadığı ilin göreceli konum özelliklerini belirleyebilme
- Yaşadığı ilde doğal ve beşerî çevredeki değişimi neden ve sonuçlarıyla yorumlayabilme
- Yaşadığı ilde meydana gelebilecek afetlerin etkilerini azaltmaya yönelik farkındalık etkinlikleri düzenleyebilme
- Ülkemize komşu devletler hakkında bilgi toplayabilme

Notlarım...

Yaşadığımız İlin Göreceli Konumu

Notlar ve Düşünceler